

ایران ورزشی

- صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی
- مجری: مؤسسه فرهنگی و مطبوعاتی ایران
- رئیس هیات مدیره: صادق حسین جباری انصاری
- مدیرعامل و مدیر مسئول: علی متقیان
- سردبیر ارشد مؤسسه: هادی خسرو شاهین
- سردبیر ایران ورزشی: علی جوادی
- تلفن: ۰۲۱۳۸۵۵۴۱۱۳۰۱۴ نمایر ۸۴۷۱۱۱۳۳
- چاپ: چاپخانه مؤسسه جام جم
- سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ - ۸۸۵۵۱۴۰۰ - ۸۸۷۴۶۵۸۳۰
- امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰ - ۸۸۵۲۱۹۵۴
- نشانی: تهران، خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
- صندوق پستی: ۵۳۳۸۸-۱۵۸۷۵

از سوت داور تا فریم‌های سامانه کمک‌داور ویدیویی فوتبال ایران هنوز در جست‌وجوی عدالت

VAR؛ ناجی که متهم ردیف اول شد!

گزارش ویژه

محمدرضا رحیم‌پور*خبرنگار*

ورود VAR به ایران، برخلاف بسیاری از لیگ‌های معتبر دنیا، در فضایی آرام و مرحله‌به‌مرحله اتفاق نیفتاد. فوتبال ایران در شرایطی به سراغ این فناوری رفت که بسیاری از ورزشگاه‌ها هنوز از نظر امکانات تصویربرداری، ارتباطات و تجهیزات فنی با استانداردهای لازم فاصله داشتند. به همین دلیل، نخستین تجربه‌ها بیش از آنکه تصویری از یک تحول حرفه‌ای ارائه کنند، نشانه‌هایی از یک پروژه شتاب‌زده را به نمایش گذاشتند.

VAR تنها یک مانیتور کنار زمین یا چند دوربین اضافه نیست. برای بررسی دقیق صحنه‌ها، باید تصاویر باکیفیت، از زوایای مختلف و در زمان مناسب در اختیار داوران قرار بگیرد. در برخی ورزشگاه‌ها، تعداد دوربین‌ها کافی نبود یا زویه تصویربرداری امکان تشخیص دقیق صحنه را فراهم نمی‌کرد. گاهی نیز کیفیت تصاویر، به‌ویژه در صحنه‌های سریع، آنقدر پایین بود که بررسی ویدیویی به جای روشن کردن واقعیت، ابهام بیشتری ایجاد می‌کرد. تأخیر در انتقال تصاویر نیز یکی دیگر از مشکلات مهم بود. داور وسط باید تصمیم خود را بر اساس تصاویری بگیرد که دقیق، شفاف و قابل اعتماد هستند؛ اما وقتی تصویر با تأخیر به اتاق VAR می‌رسد یا کیفیت لازم را ندارد، روند تصمیم‌گیری طولانی و فرسایشی می‌شود. در چنین شرایطی، داور میان آنچه در زمین دیده و آنچه روی نمایشگر مشاهده می‌کند، گرفتار تردید می‌شود.

چالش هماهنگی داوران

فناوری زمانی می‌تواند به افزایش عدالت کمک کند که میان داور میدان، داور VAR و سایر اعضای تیم داور، ارتباطی دقیق و هماهنگ وجود داشته باشد. در فوتبال حرفه‌ای، تیم داور باید مانند یک مجموعه واحد عمل کند. هر عضو وظیفه مشخصی دارد و تصمیم‌ها نیز باید از مسیر تعریف‌شده‌ای عبور کنند. اما در تجربه‌های ابتدایی فوتبال ایران، این هماهنگی همیشه آن‌گونه که انتظار می‌رفت شکل نگرفت. گاهی داوران در تشخیص اینکه کدام صحنه باید بازبینی شود، دچار تردید بودند. در مواردی نیز روند ارتباط میان داور وسط و اتاق VAR برای تماشاگران طولانی، نامفهوم و خسته‌کننده به نظر می‌رسید. نبود توضیح شفاف درباره علت توقف بازی نیز به ابهام‌ها می‌افزود و هواداران را نسبت به تصمیم نهایی بدبین‌تر می‌کرد.

موضوع آموزش نیز اهمیت زیادی دارد. استفاده از VAR تنها به معنای شناخت چند دکمه و مشاهده تصاویر نیست. داور باید بداند چه زمانی دخالت فناوری ضروری است، چه زمانی تصمیم اولیه او باید حفظ شود و در چه موقعیتی بازبینی تصاویر می‌تواند به جای کاهش خطا، زمینه‌ساز یک اشتباه تازه شود. اگر این آموزش‌ها مستمر و هدفمند نباشد، فناوری ممکن است به جای کاهش خطاها، تنها شکل و شیوه بروز آنها را تغییر دهد.

وقتی VAR خودش به بخشی از درام تبدیل می‌شود

یکی از مهم‌ترین انتقادها به اجرای VAR در فوتبال ایران، طولانی شدن زمان بررسی صحنه‌هاست. در برخی مسابقات، بازی برای چند دقیقه متوقف شده است تا داور درباره یک برخورد، خطای احتمالی یا موقعیت آفساید تصمیم بگیرد. این توقف‌ها علاوه بر کاهش جذابیت مسابقه، ریتم بازی را نیز از بین می‌برد. در فوتبال، بخشی از جذابیت مسابقه به تداوم جریان بازی و تصمیم‌گیری سریع وابسته است. زمانی که یک صحنه برای مدت طولانی از زوایای مختلف بررسی می‌شود، نه‌تنها هیجان لحظه از بین می‌رود، بلکه تماشاگر نیز ممکن است احساس کند نتیجه یک تصمیم به جای زمین مسابقه، پشت مانیتور و پس از چندین دقیقه انتظار رقم می‌خورد. البته بررسی دقیق یک صحنه حساس، به‌ویژه در تصمیم‌هایی که می‌تواند نتیجه مسابقه را تغییر دهند، ضروری است. مسأله اصلی، اصل استفاده از VAR نیست؛ بلکه نحوه استفاده از آن است. فناوری باید به داور کمک کند تا تصمیم درست‌تری بگیرد، نه اینکه خود به عاملی برای طولانی شدن بی‌دلیل مسابقه و افزایش سردرگمی تبدیل شود.

تصویر بیشتر، الزاماً تصویر بهتر نیست

گاهی در بحث‌های عمومی، تعداد دوربین‌ها به‌عنوان مهم‌ترین معیار موفقیت VAR معرفی می‌شود، در حالی که تعداد دوربین تنها یکی از عوامل مؤثر است. جای دوربین، ارتفاع آن، کیفیت لنز، هماهنگی زمانی و امکان دسترسی سریع به تصاویر نیز اهمیت زیادی دارد.

زیرساختی که همیشه آماده نیست

VAR پیش از آنکه یک فناوری داور باشد، به زیرساخت ارتباطی و تصویری وابسته است. اتاق ویدیویی باید به تصاویر باکیفیت و هم‌زمان از زوایای مختلف دسترسی داشته باشد. کیفیت تصویربرداری، تعداد دوربین‌ها، جای‌گذاری آنها، سرعت انتقال تصاویر، هماهنگی زمانی و امکان بازبینی سریع، همگی می‌توانند در تصمیم نهایی نقش داشته باشند. در مسابقاتی که تعداد دوربین‌ها محدود است، ممکن است صحنه‌ای از زاویه‌ای دیده شود که تماس اصلی را پنهان می‌کند. برای مثال، در برخوردی داخل محوطه جریمه، یک دوربین ممکن است تماس پا با توپ را نشان دهد، اما از زاویه‌ای دیگر مشخص شود که

ناهماهنگی میان داور میدان و تیم VAR

یکی از مهم‌ترین چالش‌های VAR در ایران، هماهنگی میان داور میدان و تیم مستقر در اتاق ویدیویی است. در فوتبال حرفه‌ای، ارتباط میان این دو گروه باید دقیق، کوتاه و مبتنی بر یک زبان مشترک باشد. داور میدان باید بداند چه زمانی تصمیم اولیه خود را حفظ کند، چه زمانی به توصیه اتاق VAR توجه کند و در چه موقعیتی برای بازبینی کنار زمین برود. تیم VAR نیز باید بتواند میان یک اختلاف سلیقه معمولی و یک خطای واضح و اثرگذار تفاوت بگذارد. همه صحنه‌های مشکوک، مشمول مداخله VAR نیستند. اگر هر برخورد، هر اعتراض یا هر تصمیمی

توقف‌های طولانی و از بین رفتن ریتم بازی

فوتبال ورزشی مبتنی بر جریان، سرعت و واکنش است. هر توقف طولانی، این جریان را مختل می‌کند. بازیکنان از نظر فیزیکی سرد می‌شوند، تمرکز تیم‌ها تغییر می‌کند و هیجان مسابقه جای خود را به انتظار و اضطراب می‌دهد. در یک مسابقه حساس، ممکن است بازیکنان پس از اعلام بازبینی چند دقیقه در زمین منتظر بمانند. تماشاگران نیز از محتوای گفت‌وگوی داور و اتاق VAR اطلاعی ندارند و تنها تصاویر تکراری را می‌بینند. هرچه زمان بررسی بیشتر شود، زمینه برای گمانه‌زنی و اعتراض نیز افزایش می‌یابد. البته سرعت نباید به قیمت دقت تمام شود.

کلکسیون‌ی از مشکلات متنوع

ورود کمک‌داور ویدیویی یا VAR به فوتبال ایران، در ابتدا با امیدهای زیادی همراه بود. هواداران انتظار داشتند این فناوری تازه بتواند خطاهای آشکار داور را کاهش دهد، تصمیم‌های حساس را دقیق‌تر کند و از حجم جنجال‌های پایان‌ناپذیر درباره گل، پنالتی، کارت قرمز آفساید بکاهد. مدیران فوتبال نیز VAR را نشانه‌ای از حرکت به‌سوی حرفه‌ای‌سازی و نزدیک‌تر شدن مسابقات داخلی به استانداردهای بین‌المللی می‌دانستند.

آموزش؛ فراتر از کار با دستگاه

آموزش VAR نباید فقط به یادگیری دکمه‌ها، نمایشگرها و روش بازگرداندن تصاویر محدود شود. داوران باید با فلسفه وجودی این فناوری و حدود مداخله آن آشنا باشند. آنها باید بدانند چه صحنه‌ای ارزش بررسی دارد و چه موقعیتی صرفاً یک اختلاف تفسیری است. تمرین با صحنه‌های واقعی، شبیه‌سازی مسابقه، تحلیل تصمیم‌های گذشته و مقایسه برداشت داوران مختلف، از ابزارهای مؤثر برای

فناوری‌ای که قرار بود از جنجال‌ها کم کند

هدف اصلی VAR، اصلاح «خطاهای واضح و آشکار» در چهار موقعیت اصلی است: تشخیص گل یا عدم گل، پنالتی یا عدم پنالتی، کارت قرمز مستقیم و اشتباه در شناسایی بازیکن. این سیستم برای آن طراحی شده است که هر تصمیم داور را بررسی کند یا مسابقه را به مجموعه‌ای از بازبینی‌های بی‌دریی تبدیل کند. در الگوی حرفه‌ای، داور میدان همچنان تصمیم‌گیرنده نهایی است. تیم VAR تنها زمانی

اهمیت عدالت در فوتبال بانوان

فوتبال بانوان ایران همچنان در مسیر توسعه و کسب اعتبار قرار دارد. در این مرحله، هر مسابقه می‌تواند به نگاه اسپانسرها، رسانه‌ها و مخاطبان اثر بگذارد. تصمیم داور در بحث برانگیز در فوتبال بانوان، به دلیل تعداد کم مسابقات و پوشش رسانه‌ای محدود، نیاز گاهی با سرعت زیادی به یک موضوع عمومی تبدیل می‌شود. عدالت داور می‌تواند به افزایش اعتماد تیم‌ها و سرمایه‌گذاران کمک کند. باشگاهی که احساس کند مسابقات در شرایط حرفه‌ای و قابل

ورود VAR به فوتبال بانوان؛ فرصت یا نسخه‌ای محدودتر؟

ورود VAR به فوتبال بانوان را می‌توان نشانه‌ای از تلاش برای حرفه‌ای‌تر شدن این رشته دانست. فوتبال بانوان در ایران برای توسعه به امکانات بهتر، پوشش رسانه‌ای بیشتر، سرمایه‌گذاری و استانداردهای حرفه‌ای نیاز دارد. استفاده از فناوری ویدیویی می‌تواند بخشی از این مسیر باشد. ورود VAR به فوتبال بانوان با پرش‌های مهمی همراه است. آیا ورزشگاه‌های محل برگزاری مسابقات از تعداد و کیفیت کافی دوربین برخوردارند؟

دوربینی که پشت مانعی قرار گرفته یا زاویه آن برای بررسی یک برخورد مناسب نیست، کمک چندانی به داور نمی‌کند. همچنین اگر تصاویر دوربین‌ها با تأخیرهای متفاوت به اتاق VAR برسند، تشخیص لحظه دقیق برخورد یا ارسال توپ دشوارتر خواهد شد. از سوی دیگر، تجهیزات فنی به نگهداری منظم

پیش از آن، پای مهاجم با مدافع برخورد کرده است. اگر تصویر دوم در دسترس نباشد، اتاق VAR ناچار خواهد بود بر اساس اطلاعات ناقص تصمیم‌گیری کند. تشخیص آفساید نیز به دقتی فراتر از یک تصویر تلویزیونی معمولی نیاز دارد. برای بررسی چنین صحنه‌ای، باید زمان دقیق ارسال توپ، محل آخرین بازیکن مدافع و نزدیک‌ترین بخش مجاز بدن مهاجم مشخص شود. کوچک‌ترین خطا در انتخاب فریم یا تعیین نقطه بدن بازیکن می‌تواند نتیجه بررسی را تغییر دهد.

در لیگ‌های برخوردار از امکانات پیشرفته، بخشی از این فرایند با ابزارهای دقیق و سیستم‌های نیمه‌خودکار انجام می‌شود. حتی در آن مسابقات

به بازبینی منجر شود، مسابقه از جریان طبیعی خارج می‌شود و داور به‌تدریج نقش خود را به اتاق ویدیو واگذار می‌کند. در ماه‌های ابتدایی اجرای VAR، مسأله فقط ناآشنایی فنی با تجهیزات نبود؛ بلکه دشواری اصلی، هماهنگ شدن رفتار داوران با پروتکل بود. داور باید بتواند تصمیم اولیه خود را به‌روشنی اعلام کند و تیم VAR نیز باید بداند دقیقاً کدام بخش از صحنه را بررسی کند. گفت‌وگوی مبهم یا طولانی، احتمال سوءتفاهم را افزایش می‌دهد. در یک مسابقه فشرده، مهاجمی در محوطه جریمه سرنگونی می‌شود و داور دستور به ادامه بازی

نیز تصویر و فناوری نمی‌توانند جای تفسیر انسانی را به‌طور کامل بگیرند. در ایران، چالش زمانی پیچیده‌تر می‌شود که برخی ورزشگاه‌ها از نظر پوشش تصویری، تجهیزات ارتباطی و شرایط انتقال داده، در سطح یکسانی قرار نداشته باشند. بنابراین، نمی‌توان انتظار داشت VAR در همه ورزشگاه‌ها نتیجه‌ای یکسان ارائه دهد، مگر آنکه استانداردهای فنی به‌صورت واحد تعریف و اجرا شوند. تفاوت امکانات از یک ورزشگاه به ورزشگاه دیگر، خطر شکل‌گیری «سطوح متفاوت عدالت» را به وجود می‌آورد؛ یعنی مسابقه‌ای با تصاویر متعدد و باکیفیت بررسی شود و مسابقه‌ای دیگر با چند زاویه محدود و تصاویر کم‌وضوح.

می‌دهد. اتاق VAR صحنه را بررسی می‌کند و متوجه وجود تماس می‌شود. اما صرفاً وجود تماس، به معنای وقوع خطا نیست. باید مشخص شود تماس میان کدام بازیکنان رخ داده، آیا تماس پیش از برخورد با توپ بوده، شدت برخورد چقدر بوده و آیا رفتار مدافع در چهارچوب قوانین فوتبال خطا محسوب می‌شود یا خیر. اگر ارتباط اتاق VAR تنها به جمله‌ای مانند «برخورد وجود دارد» محدود شود، داور اطلاعات کافی برای تصمیم‌گیری نخواهد داشت. تیم ویدیویی باید یافته خود را با دقت و در چهارچوب قانون منتقل کند، نه اینکه صرفاً تردید تازه‌ای ایجاد کند.

نیز می‌تواند با ابهام همراه شود. تصویری که با تأخیر منتقل شود، دوربینی که زاویه مناسبی نداشته باشد، داورى که با پروتکل‌ها آشنایی کافی نداشته باشد یا تفسیری که از فتنه‌ای به هفته دیگر تغییر کند، می‌تواند اعتماد عمومی به فناوری را کاهش دهد. مسأله اصلی فوتبال ایران اکنون دیگر فقط این نیست که VAR دارد یا ندارد؛ پرسش مهم‌تر این است که این فناوری در چه شرایطی، با چه کیفیتی و بر اساس چه دستورالعملی اجرا می‌شود.

قطعی درباره آن وجود داشته باشد. در حالی که بازبینی ویدیویی همیشه به معنای از میان رفتن ابهام نیست. گاهی تصاویر موجود برای تشخیص دقیق کافی نیستند. گاهی نیز قانون، صحنه را به قضاوت انسانی وابسته می‌کند و حتی پس از چند بار بازبینی، امکان شکل‌گیری دو برداشت متفاوت وجود دارد. همین فاصله میان انتظار عمومی و قابلیت واقعی فناوری، یکی از زمینه‌های اصلی نارضایتی از VAR در ایران بوده است.

ضعیف‌تر یا تیم‌های فنی کم‌تجربه‌تر برگزار شود، این خطر وجود دارد که VAR به جای کاهش ابهام، اختلاف‌های جدیدی ایجاد کند. در چنین شرایطی، شفافیت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. اگر یک مسابقه با نسخه محدودتری از امکانات ویدیویی برگزار می‌شود، باید این موضوع روشن باشد. استفاده از نام VAR نباید این تصور را ایجاد کند که همه مسابقات از نظر کیفیت فنی در شرایط یکسانی قرار دارند.